No : 2022-74

Tarih: 13 Ekim 2022

Konu: Sigorta İşlemlerinde **Sovtaj Gelirlerinin BSMV'si** Netleştirildi!

Sigorta şirketlerince rücu ve sovtaj işlemleri sonucunda lehe alınan paraların banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) yönünden vergilendirilmesine ilişkin 92 Seri numaralı Gider Vergileri Genel Tebliği 11/10/2022 tarihli ve 31980 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Bu bültenimizde öncelikle sovtaj ve rücu işlemlerinin teknik detayları açıklanacak olup, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından lehe kalan paraların vergilendirilmesi konusunda yayımlanan Tebliğin detaylarına yer verilecektir.

Özet olarak; söz konusu Tebliğde, sigorta şirketlerinin sovtaj işlemleri sonucunda mülkiyetine almış oldukları hurda veya hasarlı malların satışı ya da söz konusu malların sigortalıdan alınan bir vekaletle aracı bir firma tarafından üçüncü şahıslara satılması sonucu satış bedelinin doğrudan veya sigorta şirketi aracılığıyla tazminat bedelinin bir parçası olarak sigortalıya ödenmesi işlemlerinde, hurda veya hasarlı malların satış bedeli ile daha önce tahakkuk ettirilen sovtaj değeri arasındaki fark üzerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplanması gerektiği açıklanmıştır.

Sovtaj Nedir?

Özellikle kasko sigortalarında sıklıkla karşınıza çıkabilen sovtaj, hasar görmüş malın sigortalının onayı alınarak satılması işlemine verilen addır. Bu işlemde sigorta şirketinin giderleri, kaybı azaltılır. İki farklı şekilde elde edilen sovtaj bedeli sayesinde ya sigorta şirketinin ödemesi gereken tazminat düşer ya da ödemesi gereken tazminatın bir kısmını sovtaj bedeli olarak elde eder.

Sigorta şirketleri için son derece önemli olan sovtaj bedeli hesaplanırken bazı durumların göz önünde bulundurulması, sigortalının haklarının bilinmesi ve bedele eklenmesi gerekir.

Sovtaj Bedeli Nedir?

Sigortacılık işlemlerinde hasara uğramış bir kıymetin satılması ve bu sayede sigorta şirketinin giderinin ve kayıplarının azaltılması anlamına gelen sovtaj, sigorta şirketleri için son derece önemli konulardan biridir. Bir kıymetin satılması için öncelikle sigortalının onayının alınması gerekir.

Sigortalı onay verince hasarlı kıymet sigorta şirketinin üzerine geçer, denilebilir. Şirket, hasarlı malın satılması süreciyle ilgilenir. Kıymet satıldığında ise sigorta şirketi ve sigortalı arasında gerekli ödemeler için görüşmeler başlar.

Hasarlı kıymetin değer kaybetmemiş olan bölümleri satıldığında sigorta şirketi bir gelir elde eder. Sigorta şirketi bu geliri, sigortalıya ödemesi gereken tazminat bedelinden düşürür. Düşürülen bu bedel sovtaj bedeli olarak kayıtlara geçer. Sovtaj bedeli hesaplanırken hasarlı malın en baştaki fiyatı, değeri ve satış sonucunda elde kalan tüm bedeller hesaba dahil edilir.

Sovtaj Süreci Nasıl İşler?

Sovtaj bedelinin belirlenmesinden önce hasar görmüş malın pert halinin ekonomik olduğuna karar verilmesi gerekir. Pert hâli ekonomik olarak görülen malın satışı için sigortalıdan onay alınır. Ardından piyasa değerleri analiz edilir.

Bu süreçte eğer aracınızın hurdasını almak isterseniz sovtaj bedeli size ödenecek olan tazminattan düşülür. Bu sürecin ardından sigorta şirketi size ödeme yapar.

Eğer sigortalı perti ekonomik görülmüş malın satışını isterse aracın tüm hakları sigorta şirketine devredilir ve sigorta şirketi aracın satışını gerçekleştirir. Bu sürecin sonunda, sigorta şirketi elde ettiği gelirle birlikte size ödemesi gereken tazminat bedelini öder. Yani sovtaj bedeli bu iki şekilde, sigortalının kararlarına göre gerçekleşir.

Sovtaj Bedeli Nasıl Hesaplanır?

Sigortalının seçimleri sonucunda satılan veya perti sigortalıya verilen hasarlı kıymetten elde edilen sovtaj bedeli, ekspertiz raporuyla belirlenir. Eksper raporuyla belirlenen bedel, sigorta şirketi tarafından sigortalıya ödenir. Bu şekilde sigorta şirketi her iki şekilde de kâr eder.

Eğer sigortalı aracı elinde bulundurmak isterse sigorta şirketinin ödemesi gereken tazminat azalacaktır. Eğer sigortalı aracın satışına onay verirse de sigorta şirketi ödemesi gereken tazminatın belli bir kısmını sovtaj bedeli olarak elde edecektir.

Sovtaj, sigorta şirketlerinin giderlerinin azaltılması amacıyla hasara uğrayan kıymetlerin satılması şeklinde tanımlanabilir. Sigorta şirketleri, sigortalının hasar gören malının veya bu malın hasar görmeyen kısımlarının sigortalı onayı ile satılmasını sağlar. Satılan ve gelir olarak geri gelen bu malın değerli kısmı sigorta şirketler tarafından sigortalıya bırakılır. Bırakılan bu miktar ise sigortalının şirketten alacağı tutardan ve tazminatından düşer. Sigortalı ile sigorta şirketi arasında oluşan bu durumda ortaya çıkan miktarlar sigorta dosyasına sovtaj olarak eklenir.

E-sovtaj ise hasar görmüş malların online olarak satılması anlamına gelir. Online ihale olarak da tanımlanabilen e-sovtaj ile kişiler hasarlı araçlarını ve diğer mallarını satabilir.

Sigortalarda Sovtaj Bedeli Nasıl Belirlenir?

Sovtaj bedelinin belirlenmesi için öncelikle hasarlı malın incelenmesi gerekir. Özellikle kasko sigortalarında öne çıkan sovtaj bedeli, hasarlı aracın durumuna göre belirlenir. Bu aşamada aracın veya diğer hasarlı malların piyasa değeri belirlenir. Piyasa değeri analizinin ardından pert kararı alınabilir. Bu aşamada sigortalıya aracın hurdasının kime kalacağı konusunda danışılır. Sigortalıya bu aşamada seçimlik haklarından yararlanma imkânı sunulur.

Seçimlik hakkınızda aracın hurdasını almayı tercih ettiğinizde tazminat tutarından sovtaj bedeli mahsup edilir. Bu bedelin sigorta şirket tarafından mahsup edilmesinin ardından şirket tarafınıza gerekli ödemeyi yapar. Bu aşamada sovtaj bedelinin belirlenmesi ekspertiz tarafından gerçekleştirilir.

Bu işlemlerin tamamlanması için aracınızın veya malınızın pert durumunun ekonomik olarak belirlenmesi gerekir.

Sovtaj İşleminin Hukuki Boyutu

Sovtaj işlemleri özellikle sigorta şirketleri açısından son derece yararlıdır. Sigorta şirketinin giderini azaltan sovtaj bedeli, hasar azaltıcı bir sigortacılık işlemidir. Normal şartlarda sigortalı kişi bir kaza durumunda sigorta şirketinden tazminatını talep ettiğinde sigorta şirketi bunu öder. Sigorta şirketinin ödemesinin ardından şirket hukuki açıdan sigortalı yerine geçer. Bu detay sigortacılıkta yer alan halefiyet ilkesinden doğar.

Bu açıdan düşünüldüğünde sovtaj bedeli sigorta şirketi için hem tasarruftur hem de gider azaltıcıdır. Bu sebeple sigortacılık işlemlerinden elde edilen sovtaj gelirleri vergi mevzuatı hükümleri uyarınca BSMV'ye yani Banka Sigorta Muamele Vergisine tabi tutulur.

Sovtaj Bedeli Kim Tarafından Ödenir?

Eksper tarafından yapılan incelemeler sonucunda belirlenen sovtaj bedeli sigorta şirketlerine ödenir. Sigorta şirketlerinin kendi eksperleri tarafından bedel belirlendikten sonra sovtaja dair yasal süreç başlatılır.

Hasarlı malın perte çıkmış veya kullanılabilir durumda olan parçaları satıldığında elde edilen gelir sigorta şirketine kalır. Şirket, geliri aldıktan sonra sigortalıya ödemesi gereken tutarları öder. Yani hem satış işlemleri hem de sigortalıya ödenmesi gereken tutar sigorta şirketinin sorumluluğundadır. (Sovtaj konusunda teknik açıklamalarda Sovtaj Nedir? Sovtaj Süreci Nasıl İşler? (sigortam.net) ve Sovtaj Bedeli Nedir? & Sovtaj Bedeli Hesaplaması Nasıl Yapılır? (aksigorta.com.tr) adreslerinden yararlanılmıştır)

BSMV'de Lehe Kalan Para Vergiye Tabidir!

Bilindiği üzere, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar BSMV'ye tabidir.

Ancak işlem anında ortaya çıkmayan veya işlem anında ortaya çıkmakla birlikte tutarı net bir şekilde hesaplanamayan maliyet unsurları lehe alınan paranın hesabında dikkate alınmamaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1472'nci maddesinde, sigortacının sigorta tazminatını ödediğinde,

- ✓ Hukuken sigortalının yerine geçeceği,
- ✓ Sigortalının, gerçekleşen zarardan dolayı sorumlulara karşı dava hakkı varsa bu hakkın, tazmin ettiği bedel kadar, sigortacıya intikal edeceği,
- ✓ Sorumlulara karşı bir dava veya takip başlatılmışsa, sigortacının, mahkemenin veya diğer tarafın onayı gerekmeksizin, halefiyet kuralı uyarınca, sigortalısına yaptığı ödemeyi ispat ederek, dava veya takibi kaldığı yerden devam ettirebileceği,
- ✓ Sigortacının zararı kısmen tazmin etmişse, sigortalının kalan kısımdan dolayı sorumlulara karşı sahip olduğu başvurma hakkını koruyacağı hüküm altına alınmıştır.

- ✓ Buna göre, halefiyet ilkesi gereğince sigorta şirketleri ödediği tazminat dolayısıyla tazmin ettiği zarar ölçüsünde sigortalının haklarına sahip olmakta ve üçüncü kişilere karşı rücu hakkını kullanabilmektedir.

Yeni Genel Tebliğ Ne Getirmiştir?

11/10/2022 tarihli ve 31980 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 92 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği ile;

- Sigorta şirketlerinin rücu ve sovtaj işlemleri sonucunda nakden veya hesaben lehe aldığı paralar üzerinden yürürlükteki oranlara göre BSMV hesaplamaları gerekmekte olup, söz konusu işlemlerde BSMV matrahı, mülga Hazine Müsteşarlığının 2015/6 sayılı Genelgesi kapsamında sigorta şirketleri tarafından tahsil edilen/edilecek rücu veya sovtaj bedeli ile daha önce tahakkuk ettirilen rücu veya sovtaj değeri arasındaki fark olduğu açıklanmıştır.
    - Anılan Genelgenin 2.2. maddesinde, rücu ve sovtaj tutarının tahakkukunun yapılabilmesi için, halefiyet hakkının kazanılması ve tutarın şirket uygulamasına göre belirlenmiş olması gerektiği,
    - 2.4. maddesinde, sigorta şirketlerinin yaptıkları tazminat ödemelerini sigortalılardan aldıkları ibraname veya banka dekontu ile tevsik etmeleri gerektiği ve rücu amacıyla karşı sigorta şirketine ya da üçüncü şahıslara bildirim yapılması kaydıyla, karşı sigorta şirketinin teminat limitine kadar olan rücu tutarlarının tahakkuk ettirilebileceği,
    - 2.6. maddesinde, sovtaj tutarlarının sovtajın sigortalıya bırakılmadığı her durumda tahakkuk ettirilmesi gerektiği,
    - 2.8. maddesinde de tahsil edilen rücu ve sovtaj tutarının tahakkuk ettirilen tutarlardan fazla olması durumunda aradaki farkın ilgili gelir hesabına aktarılması gerektiği hususları düzenlenmiştir.
- Buna göre, sigorta şirketlerinin sovtaj işlemleri sonucunda mülkiyetine almış oldukları hurda veya hasarlı malların satışı ya da söz konusu malların sigortalıdan alınan bir vekaletle aracı bir firma tarafından üçüncü şahıslara satılması sonucu satış bedelinin doğrudan veya sigorta şirketi aracılığıyla tazminat bedelinin bir parçası olarak sigortalıya ödenmesi işlemlerinde, hurda veya hasarlı malların satış bedeli ile daha önce tahakkuk ettirilen sovtaj değeri arasındaki fark üzerinden BSMV hesaplanacaktır.
- Sigorta şirketleri tarafından sovtaj bedeli ödenmeyerek hurda veya hasarlı malların sigortalıya bırakılması ve sigortalı tarafından bizzat satılmasına ilişkin işlemlerde ise sigorta şirketlerince yapılan bir muameleden söz edilemeyeceğinden söz konusu işlem BSMV'ye tabi tutulmayacaktır.

Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Konuyla ilgili sorunuz olursa bize ulaşabilirsiniz. Bu vergiyle alakalı gelişmeleri sizin için takip ediyoruz.

Saygılarımızla,

Tax & International Advisory | Taxia & Taxademy